

Publikace OECD - „Inovace na venkově“ a „Ekologická stopa potravinových systémů“

11. 01. 2023

6.1.2023 - V září 2022 vydalo OECD dokument věnující se posilování inovací ve venkovských oblastech, ve stejném měsíci pak byl OECD zveřejněn dokument zabývající se otázkou environmentálních dopadů potravinových řetězců.

Unlocking Rural Innovation

Roste poptávka veřejnosti po změně společenské smlouvy. Projevy tohoto jevu lze vidět v rostoucích protestních, antisystémových, extrémistických volebních preferencích nebo narůstající společenské únavě z norem, organizačních struktur a návyků, které jsou zpochybňovány. Dobře patrný je tento jev v nerovnostech a rozdílech mezi venkovskými oblastmi a městy, které přispívají k společenské polarizaci. Současně dochází k celosvětovému propadu inovací a zpomalení produktivity s dopadem na mzdy a ekonomické příležitosti. V tomto momentu se stává teritoriální přístup (ať již v rámci zemědělské politiky nebo paralelně vedle ní) klíčovým pro podporu konkurenceschopnosti firem a životních podmínek obyvatel na venkově. Může uvolnit inovační potenciál venkova a efektivně ho využít. Tato tematická zpráva je první z řady výstupů OECD zaměřených na posilování inovací na venkově. Na případových studiích z pěti zemí dokládá potřebu širšího pojetí inovací (nad rámec inovací vědecko-technologických) pro venkovské regiony. Způsob měření inovací ve venkovských regionech má zásadní význam - nesmí být „územně slepý“ a zaměřovat se úzce jednostranně. Např. sledování patentů nezohledňuje profesní a odvětvovou strukturu venkovských regionů, snadno jsou přehlíženy netechnické inovace, které jsou pro venkov relevantnější apod. Vedle definice inovací záleží také na samotném vymezení venkovských oblastí, které musí zohledňovat teritoriální rozmanitost a odlišné zaměření. Zatímco standardní ukazatele intenzity inovací a patentů zjišťují zaostávání venkova, jemnější rozlišování přesněji ukazuje jiný obrázek (např. v USA klesly rozdíly mezi venkovem a metropolitními oblastmi o 75 %; jako hlavní zdroj sociálních inovací byla identifikována primárně venkovská oblast, nikoli metropolitní). Sladění zájmů mnoha zúčastněných stran tak může vést k pozitivní systémové změně zejména v marginalizovaných oblastech, které znovu objeví svou roli a schopnost inovovat.

Environmental impacts along food supply chains

Produkce potravin se spolupodílí na environmentálních problémech (např. na emisích skleníkových plynů, znečištění vody nebo ztrátě biologické rozmanitosti). Proto roste tlak na firmy a další účastníky potravinových systémů, aby převzali odpovědnost za dopady na životní prostředí nejen ve svých vlastních provozech, ale v celém dodavatelském řetězci, a aby v této oblasti byl sledován reálný pokrok. Také spotřebitelé požadují pro své spotřebitelské volby více informací o dopadech na životní prostředí. Zpráva OECD podává přehled o tom, co je ohledně environmentálních dopadů potravinových systémů (různých fází dodavatelských řetězců, produktů, výrobců, obchodu) známo a jakým způsobem jsou tyto dopady dokladovány. Důkazy o environmentálních dopadech mohou ukázat, které konkrétní fáze řetězců/konkrétní produkty mají větší podíl, a kam tedy směřovat úsilí o přijímání udržitelnějších postupů. K velké většině dopadů dochází změnou využívání půdy/ve fázi zemědělské výroby (např. 71 % emisí skleníkových plynů). Obecně je prokázána větší ekologická stopa u produktů živočišné výroby než u rostlinných produktů. Mezi výrobci však existuje velká heterogenita (25 % globální potravinové produkce odpovídá za nadpoloviční většinu všech environmentálních dopadů). Také podíl různých fází dodavatelského řetězce se v jednotlivých zemích

značně liší (na fázi zpracování, dopravy, balení a maloobchodu připadlo v průmyslových zemích 33 % emisí skleníkových plynů z potravin, v rozvojových zemích 12 %). Podobně je třeba rozlišovat u výrobních procesů s několika výstupy. Transparentní, harmonizované a spolehlivější metodologické přístupy, definice, zdroje dat, vstupní předpoklady, citlivost výsledků na metodologické volby jsou proto důležitým faktorem pro podchycení pozitivní dynamiky mezi spotřebiteli, firmami a vládou, která alespoň částečně překoná situaci, kdy zájmy účastníků trhu nejsou v souladu s veřejným blahem a kdy je sledováno spíše jak každý produkt/sektor/fáze udržitelně vypadá (greenwashing) než jaké jsou jejich reálné environmentální dopady.

Mgr. Radek Stránský

Odbor zahraničně obchodní spolupráce, MZe